

Vergaderjaar 2002–2003

28 258

Evaluatie Wet schuldsanering natuurlijke personen

Nr. 5

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 8 april 2003

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 27 maart 2003 overleg gevoerd met staatssecretaris Rutte van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over **de brief van de staatssecretaris d.d. 22 november 2002 inzake integrale schuldhulpverlening en de aanpak van de schuldenproblematiek onder jongeren (28 258, nr. 4).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Blok** (VVD) vindt het, gezien het feit dat de schuldenproblematiek zeer ingrijpend is in de persoonlijke levenssfeer en vaak een belemmering vormt bij het zetten van de stap naar werk, terecht dat er in dezen een wettelijk kader is en een rol van de rijksoverheid. Hij ziet evenwel geen reden voor uitbreiding van die rol, omdat de rijksoverheid die voldoende invult. De rijksoverheid heeft zelfs wellicht de neiging om wat te ver te gaan in haar dienstverlening. Zo ziet hij de noodzaak niet in van subsidie voor de totstandkoming van een schuldeisersplatform, zeker ook omdat het daarbij vaak om commerciële partijen gaat.

Hij acht het terecht dat extra aandacht wordt geschonken aan de positie van jongeren op dit punt, maar het NIBUD-onderzoek biedt daarvoor op zichzelf onvoldoende aanleiding. De onderzoeksgroep betrof zestien- tot eenentwintigjarigen, die wettelijk niet tot de categorie jongeren worden gerekend. Het ging uitsluitend om werkende jongeren voor wie schulden minder problematisch zijn dan voor niet-werkenden. Ook bleek uit het onderzoek dat verreweg de meeste jongeren over een spaarrekening beschikken en dat er met hun spaarzin niets mis is.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA) heeft op zichzelf waardering voor de notitie van de staatssecretaris, die zich goed in de problematiek heeft ingeleefd.

Zij releveert dat in Nederland 500 000 gezinnen problematische schulden dreigen te krijgen, terwijl dat bij 250 000 gezinnen al het geval is. Deze laatste groep is niet meer alleen in staat om uit de problemen te komen. Deze aantallen zullen vanwege Legiolease-affaire alleen maar toenemen. Het is correct dat dit binnen het departement van Financiën aan de orde

¹ Samenstelling:

Leden: Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), Rouvoet (ChristenUnie), De Wit (SP), Van Gent (GroenLinks), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), voorzitter, Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Nicolai (VVD), Blok (VVD), Smits (PvdA), Rambocus (CDA), De Ruiter (SP), Ferrier (CDA), ondervoorzitter, Vietsch (CDA), Bruls (CDA), Varela (LPF), Algra (CDA), Smeets (PvdA), Douma (PvdA), Stuurman (PvdA), Rutte (VVD), Kraneveldt (LPF), Hirsi Ali (VVD) en Schultz van Haegen-Maas Geesteranus (VVD).
Plv. leden: Depla (PvdA), Dittrich (D66), Van der Vlies (SGP), Kant (SP), Halsema (GroenLinks), Koopmans (CDA), Verbeet (PvdA), Timmer (PvdA), Tonkens (GroenLinks), Ross-van Dorp (CDA), Aptroot (VVD), Remkes (VVD), Tichelaar (PvdA), Wijn (CDA), Lazrak (SP), Van Geel (CDA), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Hessels (CDA), Hermans (LPF), Van Oerle-van der Horst (CDA), Van Dijken (PvdA), Blom (PvdA), Kalsbeek (PvdA), Wilders (VVD), Eerdmans (LPF), De Vries (VVD) en De Grave (VVD).

komt, maar de vraag is of dit ook onderwerp van overleg met de gemeenten vormt als het gaat om de schuldhulpverlening. Zij onderstreept dat mensen in de eerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor hun schulden. Dat laat onverlet dat de Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP) en de daaraan voorafgaande minnelijke regeling noodzakelijk zijn, zodat het voor mensen mogelijk wordt om van hun problematische schulden af te komen. In 2002 is het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening met 20% toegenomen en dat zegt al voldoende. Uit de evaluatie bleek dat het minnelijke traject onvoldoende functioneerde. Daarom zou het een goede zaak zijn als de mogelijkheid van een dwangakkoord in het minnelijke traject wordt opgenomen, want nu kan soms één crediteur de oorzaak zijn van het niet doorgaan van een minnelijke regeling. Op welke termijn komt de staatssecretaris met voorstellen in dezen?

In het nationaal actieplan Armoedebestrijding is de taakstelling genoemd van een verlaging van het aantal problematische schulden met 10%. Een nulpuntmeting ontbreekt echter en evenmin is bekend wanneer dat percentage moet worden bereikt. De regering heeft ook geen extra gelden beschikbaar gesteld om dat te bereiken. Zij vraagt de regering om een jaarlijkse rapportage op dit punt, opdat duidelijk wordt op welke manier en met welke middelen deze taakstelling wordt bereikt. Welke verantwoording staat de staatssecretaris daarbij voor ogen, ook in relatie tot de kritiek van de Algemene Rekenkamer op het punt van de verantwoording inzake het armoedebeleid?

Mevrouw Noorman is met de staatssecretaris van mening dat de kredietverstrekkers ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben, maar het blijkt dat grote maatschappijen met onduidelijke bespiegelingen mensen verleiden om zich in de schulden te werken. Daarom is een verscherping van het toezicht gewenst. Het is een goede gedachte om het BKR (Bureau kredietregistratie) als meldpunt in te schakelen. Als kredietverstrekkers zich onvoldoende overtuigen van de kredietwaardigheid van hun cliënten, dan moeten er ook sancties mogelijk zijn, bijvoorbeeld in de vorm van het inperken van het recht om de schulden in te vorderen. Blijkt een bericht in De Limburger is 70% van de financieringsmarkt in handen van één persoon, te weten de heer Scheringa, hetgeen voor de Autoriteit financiële markten reden vormt voor onderzoek.

Hierna benadrukt zij dat het een probleem is dat een aantal gemeenten niet meedoet bij de integrale aanpak van de schuldhulpverlening, terwijl hiervoor nu wel via het Gemeentefonds gelden worden verstrekt. Als de staatssecretaris de gemeenten niet wil verplichten om te participeren in de schuldhulpverlening, dan is het beter om te komen tot de instelling van een subsidieregeling met de gelden uit het Gemeentefonds zodat deze gelden alleen ten goede komen aan de gemeenten die wel meedoen. Voorts constateert zij dat het aantal uithuiszettingen thans sterk groeit. Volgens de wet is het mogelijk dat de gemeente een moratorium instelt waardoor een uithuiszetting niet kan worden geëffectueerd, maar van die mogelijkheid wordt nauwelijks gebruikgemaakt. Op dit punt heeft de rechter een uitspraak gedaan die niet strookt met de bedoelingen van de wetgever. Is de staatssecretaris voornemens om dit bij de al voorgenomen wijziging van de WSNP te betrekken? Wanneer ontvangt de Kamer overigens dat wetsvoorstel? Het Centraal justitieel incassobureau (CJIB) is niet bereid om het innen van boetes uit te stellen tot na de beëindiging van een schuldsanering, hetgeen in de praktijk kan leiden tot het mislukken van die sanering. Wil de staatssecretaris zich ervoor inzetten om hiervoor een oplossing te vinden? Tevens informeert zij naar de beslagvrije voet. Wordt deze 94% en binnen welke termijn gebeurt dat? Vervolgens spreekt mevrouw Noorman steun uit voor de aanpak van de schuldenproblematiek bij jongeren, maar daarvoor moeten dan wel gelden beschikbaar worden gesteld.

Tot slot vraagt zij naar de certificering van organisaties die zich met

schuldbemiddeling bezighouden. Voorts vraagt zij aandacht voor het probleem dat slachtoffers soms drie jaar moeten wachten op een schadevergoeding van mensen die in een schuldsaneringstraject zitten. Kan dat via een vorm van voorfinanciering of fondsvorming worden opgelost?

De heer **Mosterd** (CDA) geeft allereerst te kennen dat mensen primair zelf verantwoordelijk zijn als zij in een problematische schuldsituatie terechtkomen en zo mogelijk de gevolgen daarvan moeten dragen. Zij moeten echter ook perspectief krijgen dat zij uit die situatie kunnen komen, hetgeen de doelstelling is van de schuldhulpverlening. Hij geeft te kennen dat bij de schuldhulpverlening maatwerk nodig is en inzicht moet bestaan in de oorzaken van het probleem van de schuldenaar. Centrale regelgeving lost daarom in dezen niets op. Gemeenten moeten de vrijheid krijgen om dat maatwerk te leveren en dienen zich achteraf te verantwoorden over het door hen gevoerde beleid. Hulp kan alleen slagen als een schuldenaar blijvend gemotiveerd is om het moeilijke traject te volgen om uit de schulden te komen. Daarvoor zijn heldere afspraken nodig met zowel schuldeisers als de schuldenaar. Het is inderdaad frustrerend dat één schuldeiser ervoor kan zorgen dat de schuldbemiddeling mislukt of wordt bemoeilijkt. Het is een goede zaak dat de regering het in de nieuwe Algemene bijstandswet mogelijk wil maken dat schuldenaren niet makkelijk onder hun verplichtingen krachtens de schuldsanering uit kunnen komen.

In de brief wordt gesproken van het bewustmaken van kwetsbare groepen van de waarde van de euro, maar dat is nu wel een beetje laat. Als het probleem zich nog niet heeft voorgedaan, dan zal zich dat ook niet voordoen. Als het probleem zich wel al heeft voorgedaan, helpt deze extra aandacht niet meer.

Voorts vraagt hij naar het standpunt van de staatssecretaris ten aanzien van kredietaanbiedingen uit het buitenland, waarover de nodige klachten zijn gerezen. Vaak gaat het om nepaanbiedingen waardoor mensen in de grootst mogelijke problemen komen.

Wat de schuldenproblematiek onder jongeren betreft, memoreert de heer Mosterd dat het allereerst de taak van ouders is om hun kinderen goed te leren omgaan met geld en de consequenties van schulden duidelijk te maken. In de praktijk blijkt dat echter niet altijd soelaas te bieden. Meent de staatssecretaris dat zijn voorstellen op dit punt, bijvoorbeeld de informatie op de website van SZW, veel succes zullen hebben? Zullen dan echt wel de risicogroepen worden bereikt? In dat verband biedt het onderwijs wel degelijk mogelijkheden en dat zou nog meer kunnen worden gestimuleerd.

De regering wil een extra schuldenregistratie naast de huidige centrale registratie via het BKR onderzoeken. Welke schuldsituaties kunnen daardoor volgens de staatssecretaris worden vermeden, want huurschulden en schulden bij postorderbedrijven en telefoonmaatschappijen zullen hierdoor niet worden voorkomen? Is de Wet financiële dienstverlening echt nodig om schulden te voorkomen en biedt zelfregulering niet meer mogelijkheden? De vraag is immers of de kwaadwillende bedrijven wel echt met die wetgeving worden bereikt.

Voorts vraagt de heer Mosterd wat wordt bedoeld met de opmerking dat kredietverstrekkers en banken expliciet hechten aan de mogelijkheid om de aflossingscapaciteit van jongeren in problematische schuldsituaties te vergroten.

Tot slot vraagt hij of de belastingdienst ook medewerking verleent aan saneringstrajecten die worden begeleid door een schuldhulpverlener die niet is aangesloten bij de Nederlandse vereniging voor volkskrediet (NVVK), maar wel de NVVK-normen hanteert. Niet alleen formeel, maar ook materieel mag er geen sprake zijn van een monopoliepositie van de NVVK.

De heer **De Ruiter** (SP) meent dat de staatssecretaris in zijn brief iets te veel de nadruk legt op de eigen verantwoordelijkheid van mensen voor het hebben van schulden. Mensen hebben die verantwoordelijkheid inderdaad, maar daarin moet niet worden doorgeschooten via «blaming the victim». In de voorstellen voor de nieuwe Algemene bijstandwet komen ook zaken voor als bijstand in natura, die voor mensen zeer denigrerend zijn. Het is verder absoluut ongewenst dat mensen voor schuldhulpverlening aan merkwaardige voorwaarden moeten voldoen, zoals psychotherapie en de cursus boodschappen voor beginners. Schuldhulpverlening is bedoeld om mensen met een schone lei te laten beginnen en is daarom per definitie toekomstgericht. Mensen moeten daarbij niet op hun verleden worden afgerekend.

Hij steunt het beleidsuitgangspunt inzake de verantwoordelijkheid van kredietverstrekkers. Het is inderdaad wenselijk om te komen tot een registratievorm voor alle vormen van krediet en huurkoop, bijvoorbeeld bij het BKR. Deze registratie moet echter niet pas achteraf plaatsvinden, zodat preventie ook daadwerkelijk mogelijk is. Als iemand al een financiering heeft passend bij zijn inkomen, dan moet het onmogelijk worden gemaakt dat daarbovenop nog een financiering wordt gestapeld. Het verdient aanbeveling om bij die registratie een scheiding aan te brengen tussen kredietverstrekkers en bijvoorbeeld woningbouwbedrijven en energie- en waterbedrijven, want in die laatste categorie gaat het om eerste levensbehoeften en dan mag de registratie van schulden uit het verleden geen aanleiding vormen voor het weigeren van dienstverlening. De schuldhulpverlening aan jongeren krijgt in de brief terecht veel aandacht. Een uitgebreide voorlichtingscampagne is inderdaad noodzakelijk, met name ook voor jongeren op vmbo-scholen. De voorlichting zal dan echter wel op de scholen zelf moeten plaatsvinden, want er is inderdaad weinig te verwachten van voorlichting via de website van SZW. In dat opzicht is het beter om voorlichting te verstrekken via jongerenomroepen als BNN en Veronica.

De heer De Ruiter is er groot voorstander van dat de aflossingscapaciteit voor jongeren wordt vergroot, met name voor jongeren van achttien tot drieëntwintig jaar met een bijstandsuitkering of met het minimumjeugdloon. Met hun geringe aflossingscapaciteit vallen zij, als zij problematische schulden hebben, vaak buiten de boot bij schuldhulpverlenende instellingen. Hiervoor is een oplossing mogelijk, namelijk om het op zo kort mogelijke termijn mogelijk te maken dat gemeenten 50% van de ontbrekende aflossingscapaciteit bijpassen uit de bijzondere bijstand. Uit zijn verleden als schuldhulpverlener weet hij dat dit goed en snel werkt. Dit voorkomt ook dat jongeren later een beroep op de WSNP moeten doen en heeft dus een preventieve werking in dat opzicht. Het kost de gemeenten ook niet veel, namelijk een eenmalige investering van €450 per jongere.

Ten aanzien van de certificering van schuldhulpverleners wijst hij erop dat het (geassocieerd) lidmaatschap van de NVVK al een vorm van certificering is. Certificering zou met name in de private sector onderzocht moeten worden, ook om het kaf van het koren te scheiden.

Tot slot vraagt hij of PvdA en CDA een concreet voorstel doen met betrekking tot het dwangakkoord in het minnelijke traject. Dat is overigens al lang mogelijk, zij het via een ingewikkelde rekenregel. Stellen beide fracties voor om deze rekenregel aan te passen?

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie) merkt allereerst op dat het voorliggende probleem nog steeds hoge prioriteit verdient, ook omdat de ontwikkelingen niet gunstig zijn. Er is sprake van een forse toename van het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening. Harde gegevens ontbreken, onder andere omdat er geen uniforme registratie bestaat. Dat is een opmerkelijke constatering acht jaar na de schokkende bevindingen van de

commissie-Boorsma. Dat leidt tot de vraag welke concrete inspanningen worden verricht om die uniforme registratie te bewerkstelligen. Het is vanzelfsprekend dat er op lokaal niveau een vangnet moet zijn, maar de vraag is hoe groot de mazen in dat vangnet anno 2003 zijn. Het blijkt dat 65% niet voor schuldhulpverlening in aanmerking komt vanwege een te geringe aflossingscapaciteit. Kan de vangnetpretentie wel worden waargemaakt of is aanvullend beleid daarvoor noodzakelijk?

Uit de evaluatie van de WSNP bleek dat er geen toename was te constateren van het aantal minnelijke regelingen. Is sindsdien een verbetering op dit punt waar te nemen? Het blijkt dat een aantal gemeenten nog onvoldoende in dat minnelijke traject heeft geïnvesteerd. De staatssecretaris voelt weinig voor centrale regelgeving op dit punt. De vraag is echter op grond waarvan mensen met problematische schulden recht kunnen doen gelden op schuldhulpverlening door de lokale overheid nu er geen wettelijke basis daarvoor aanwezig is. Is het niet noodzakelijk om dan meer aan centrale regelgeving te denken dan de staatssecretaris aangeeft?

De heer Rouvoet heeft geen principiële bezwaren tegen een centrale registratie om overkreditering tegen te gaan, maar de vraag is wel of dat veel toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de huidige BKR-registratie. Wie is of wordt dan verantwoordelijk voor het voeden van die centrale registratie, ook gelet op het privacyaspect? Wie krijgen toegang tot die centrale registratie? Wat is de opvatting van het College bescherming persoonsgegevens op dat punt?

Het is prima dat kredietverstrekkers via gedragsregels voorgeschreven krijgen dat zij meer rekening moeten houden met de financiële positie van kredietnemers, maar de vraag is wel of dat in de Wet financiële dienstverlening kan worden afgedwongen. Wanneer kan de Kamer het wetsvoorstel, inclusief die gedragsregels, tegemoet zien?

Hij staat positief tegenover de initiatieven van de staatssecretaris om experimenten voor een integrale aanpak van de schuldenproblematiek te blijven stimuleren. Worden daarvoor dan ook gelden beschikbaar gesteld?

De certificering van de schuldhulpverlening is reeds sinds 1995 een knelpunt. De intentie is dat de bonafide private schuldhulpverleners een volwaardige kans krijgen als aanvulling op het werk van de kredietbanken en de sociale diensten. Het tijdelijke vrijstellingsbesluit was geen succes, omdat niet aan de voorwaarden kon worden voldaan. De staatssecretaris wil nu een verkenning van de mogelijkheden doen, maar is men daarmee niet terug bij af? Welke partijen worden bij die verkenning betrokken? Voorts spreekt hij begrip uit voor de gedachten van de staatssecretaris inzake verplicht budgetbeheer bij bepaalde risicogroepen als daarvoor gegronde redenen aanwezig zijn. Wat moet dan onder die gegronde redenen worden verstaan? In ieder geval is deze route beter dan uithuiszetting of afsluiting van energie.

Tot slot geeft de heer Rouvoet te kennen dat de motie-Noorman-den Uyl inzake de jongerenproblematiek tot dusver wat mager wordt uitgevoerd. De vraag is immers of de nu voorgestelde oplossingen wel toereikend zijn. Jongeren zullen niet direct bij de website van SZW terechtkomen, maar wellicht dat wel via links op specifieke websites voor jongeren naar die site kan worden verwezen. In zijn optiek zet het voorkomen van overkreditering meer zoden aan de dijk, bijvoorbeeld via het leggen van dwarsverbanden tussen mobiele telefoonoperators, de Informatie beheer groep en het BKR.

Het antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** bevestigt allereerst dat mensen zelf verantwoordelijk zijn als zij in de problematische schulden geraken en dan ook moeten ervaren dat dit een vervelende positie is, al staan er allerlei instrumenten

ter beschikking om mensen in zo'n positie te helpen. Dat is mede van belang om mensen weer kansen op betaald werk te bieden. Hij acht het van belang om bij de schuldhulpverlening zoveel mogelijk lokaal maatwerk te bieden. Derhalve voelt hij niet voor centrale aanwijzingen aan de gemeenten op dit punt, het wettelijk waarborgen van een recht op schuldhulpverlening en het specifiek alloceren van een deel van de bijzondere bijstand voor gemeenten die dit beleid in de praktijk uitvoeren. Dat fictieve budget in het gemeentefonds is opgelopen van 216 mln euro in 1997 naar 511 mln euro in 2003. Gemeenten hebben ook altijd de minnelijke schuldhulpverlening uit deze middelen voor bijzondere bijstand gefinancierd. Het behoort tot de algemene zorgplicht van gemeenten om hieraan invulling te geven. In artikel 108 van de Gemeentewet zijn de bevoegdheden en verantwoordelijkheden in dezen geregeld. Dit sluit ook goed aan bij het medebewind krachtens de Algemene bijstandswet. Gemeenten zijn zeer wel in staat om zelf binnen de algemene kaders hun verantwoordelijkheden in te vullen. Bovendien controleert de gemeenteraad het lokale bestuur op een goede uitvoering van alle taken en plichten die gemeenten hebben. Daarnaast is de burgemeester staatsrechtelijk gehouden om melding te maken van die gevallen waarin in strijd met de algemene kaders wordt gehandeld. In het bestuurlijk overleg met gemeenten komt wel aan de orde op welke wijze de schuldhulpverlening vorm wordt gegeven.

In de notitie is niet gesteld dat het vangnet alle probleemgevallen zal afdekken, want het is nimmer uit te sluiten dat er zaken bij de minnelijke schuldhulpverlening misgaan. Het genoemde percentage van 65 geeft aan hoe belangrijk en urgent het is om de aanpak van de schuldhulpverlening te verbeteren, waarvoor in de notitie in de volle breedte maatregelen zijn voorgesteld.

De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de registratie van schuldhulpverleningstrajecten. Sinds 2001 is een benchmarking schuldhulpverlening in gang gezet, hetgeen thans bij 25 gemeenten van toepassing is. Zij proberen daarbij te komen tot afstemming van de gebruikte definities in het gehele proces van intake tot en met nazorg. Het landelijk platform werkt met financiële steun van SZW aan een serie tabellen voor de registratie van de schuldhulpverlening.

Bij de campagne voor de aanpak van de schuldenproblematiek van jongeren werd niet alleen gebruikgemaakt van het jongerenloket op de website van SZW, maar was sprake van een combinatie van maatregelen. Dat neemt niet weg dat dit jongerenloket succesvol was, want in de periode van de campagne is het 219 000 keer bezocht. De campagne bevatte evenwel ook acties om ouders en schooldecanen te ondersteunen in de dagelijkse praktijk van voorlichting op dit belangrijke terrein. De voorlichting was met name gericht op de doelgroep van leerlingen in het vmbo en de beroepsbegeleidende leerweg, omdat bij die categorie een groot deel van het probleem speelt. Er wordt thans nagegaan op welke wijze het effect van de campagne kan worden gemeten, teneinde te bepalen welke volgende stappen moeten worden ondernomen. Het is hem evenwel duidelijk dat de Kamer behoefte heeft aan een terugkoppeling op dit punt. Overigens zou het goed zijn als op jongeren gerichte media, zoals BNN, op dit vlak ook voorlichting geven.

Voorts is gewerkt aan de ontwikkeling van landelijke expertise inzake schuldhulpverlening aan jongeren, waarbij een uitwisseling op gang is gebracht van goede praktijken op dit punt om het specifieke beleid van gemeenten zo goed mogelijk in te vullen. Het landelijk platform vervult hierbij een belangrijke rol. Overigens moeten kredietverleners en ook aanbieders van mobiele telefonie voor het aangaan van contracten met jongeren de toestemming hebben van ouders/voogden. Als dat niet is gebeurd en de jongeren hebben grote schulden, dan zijn de ouders/voogden daarvoor niet aansprakelijk en kunnen de betrokken instellingen die schulden niet op hen verhalen. In de evaluatie van de voorlichtings-

campagne zal worden gezien hoe op dit punt voorlichting kan worden verstrekt.

De staatssecretaris acht een centrale schuldenregistratie wel degelijk relevant, aangezien bij het BKR thans alleen de kredieten zijn ondergebracht op contractbasis en geen schulden bij woningcorporaties en energieleveranciers. Er wordt naar gestreefd om de verkenning op dit punt, die met Financiën, het BKR en Justitie thans plaatsvindt, in juni af te ronden. Bij deze verkenning wordt ook gekeken naar het privacyaspect, elders in den lande opgedane ervaringen en experimenten en de voeding van het systeem. Op dit moment is het in juridisch opzicht heel lastig om schulden aan anderen dan kredietverstrekkers bij het BKR te registreren. In het wetsvoorstel tot herziening van de WSNP zal een regeling worden opgenomen waarbij strafsancities van de rechter worden uitgezonderd van de schuldsanering, hetgeen dan betrekking heeft op de zwaardere feiten en niet op lichte sancties. Ook wordt in het kader van die wetsherziening gekeken naar de op zichzelf gewenste mogelijkheid van een dwangakkoord in het minnelijke traject, waarmee onwillige schuldeisers alsnog tot medewerking kunnen worden gedwongen. Naar verwachting wordt dit wetsvoorstel in het najaar van 2003 bij de Kamer ingediend.

Voorts deelt de staatssecretaris mede dat de belastingdienst altijd moet meewerken aan schuldsanering als het gaat om bancaire transacties. De belastingdienst werkt alleen mee aan schuldbemiddeling door hulpverleners die lid zijn van de NVVK. Hij zegt toe dat hij in overleg met Financiën zal nagaan welke rol de belastingdienst in dit minnelijke traject kan spelen. De Kamer zal daarover dan worden geïnformeerd.

In reactie op de vraag van mevrouw Noorman over de verantwoording van het schuldhulpverleningsbeleid releveert hij dat thans hard wordt gewerkt om te komen tot een goede nulmeting. In de tweede helft van 2002 is gestart met de ontwikkeling van een methode om periodiek de omvang van de schuldenproblematiek te kunnen meten via de koppeling van CBS-bestanden en een mogelijke uitbreiding van de CBS-vraagstelling naar schulden. Daarbij gaat het wel om huishoudens met een inkomen tot 150% van het minimum. De meting zal starten in het teljaar 2003 en de resultaten daarvan zullen in 2004 beschikbaar komen. Voor de periode 1998–2000 zal het CBS alternatieve informatie over de omvang van het aantal huishoudens met een negatief vermogen leveren. Uiteraard is het van belang om niet alleen gefixeerd te zijn op de periodieke omvang van de schuldenproblematiek, want alle acties moeten erop gericht zijn om die omvang vervolgens te verlagen. (Nep)aanbiedingen uit het buitenland vormen een lastig probleem, want zij vallen niet onder de regulering van de Wet op het consumentenkrediet en ook niet onder de toekomstige Wet op de financiële dienstverlening. De primaire verantwoordelijkheid ligt hierbij dus bij de consument. Alleen goede voorlichting kan op dit punt uitkomst bieden.

De Wet op de financiële dienstverlening valt primair onder de verantwoordelijkheid van Financiën. De nieuwe wetgeving is met name van belang om het voor de financiële sector mogelijk te maken zelf tot gedragsregels te komen, omdat een aantal zorgplichten duidelijk in de wet zal worden benoemd. Dat vormt echt een verbetering ten opzichte van de bestaande situatie met de Wet op het consumentenkrediet.

In de huidige situatie zijn gemeenten in staat om te komen tot een vorm van gedwongen budgetbeheer als betrokkene ook een bijstandsuitkering heeft. Het huidige kabinet wenst die mogelijkheid in het toekomstige beleid te handhaven. Daarnaast zullen de gemeenten in de toekomst in staat zijn om bij dreigend afglijden te kunnen ingrijpen, hetgeen dan als voorwaarde kan worden gesteld voor het verkrijgen van een bijstandsuitkering. Verder zal het voor gemeenten in uitzonderlijke situaties mogelijk worden om een deel van de bijstandsuitkering in natura te geven. In dit kader laat het kabinet het beroep op de algemene voorzieningen preva-

leren boven het zelfbeschikkingsrecht van het individu, want dat maakt het voor de overheid mogelijk om randvoorwaarden te stellen.

De invoering van de euro leverde problemen op, omdat de waarde van de euro in de beleving wordt gelijkgeschakeld aan de waarde van de oude gulden. Het NIBUD zal er in de voorlichting blijvend op attenderen dat dit niet terecht is.

De vragen van mevrouw Noorman over het moratorium bij uithuiszettingen, de beslagvrije voet van 94% en haar suggestie inzake de voorfinanciering van schadevergoeding aan slachtoffers van misdrijven zullen door SZW ingebracht worden in het overleg met Justitie over de wijziging van de WSNP.

Tot slot acht de staatssecretaris het verstandig om voor het schuldeisersplatform een bescheiden startsubsidie beschikbaar te stellen, opdat dit platform ook daadwerkelijk tot stand komt. De reguliere kosten van zo'n platform dienen echter door de participanten zelf te worden gefinancierd.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA) zet vraagtekens bij het voorstel van de heer De Ruiters voor het vergroten van de aflossingscapaciteit van jongeren. Bij een schuldsanering kan immers na drie jaar afbetalen het schuldrestant kwijtgescholden, hetgeen de premie vormt voor het voldoen aan de terugbetalingsverplichting. Bovendien zijn er nog wel meer groepen die een grotere aflossingscapaciteit kunnen gebruiken. Wel is het aan te bevelen dat via de bijzondere bijstand de ziektekostenpremie van dit soort jongeren wordt betaald in de vorm van een uitgestelde lening, want het onverzekerd zijn vormt ook een maatschappelijke belasting.

Zij vindt het ongepast dat de bijzondere bijstand dient als financieringsbron voor de schuldhulpverlening, want het Rijk en de VNG zijn in het BANS overeengekomen dat voor nieuwe taken ook nieuwe gelden moeten worden verstrekt. In dezen is alleen een startsubsidie verstrekt voor het creëren van de structuur, maar verder heeft het Rijk hiervoor geen cent uitgetrokken. De schuldhulpverlening vormt ook geen onderdeel van de Algemene bijstandswet en de bijzondere bijstand is voor andere doelen bestemd. Er zijn met de gemeenten wel afspraken gemaakt over hun verantwoordelijkheid voor de schuldhulpverlening, maar er is niet overeengekomen dat de schuldhulpverlening uit de bijzondere bijstand moet worden gefinancierd. De stijging van de middelen voor bijzondere bijstand was daarvoor ook niet bedoeld en evenmin voor budgetfinanciering, maar voor de problematische inkomenspositie van bijstandsgerechtigden en de invoering van het categoriale beleid voor individuele inkomensondersteuning. Als schuldhulpverlening een wettelijke zorgplicht is, dan dienen er ook sancties te zijn als gemeenten niet voldoen aan die zorgplicht.

Vervolgens betreurt zij het dat het Rijk geen geld beschikbaar stelt voor de schuldhulpverlening voor jongeren, ook ter ondersteuning van de voorlichting op scholen en dergelijke. Zij vraagt de staatssecretaris dan ook om bij de evaluatie van de eerste campagne na te gaan of een stimuleringsregeling kan worden opgezet.

Evenzeer betreurt zij het dat de centrale registratie van problematische schulden slechts de huishoudens betreft met een inkomen tot 150% van het minimum, want daarmee wordt 40% van het aantal huishoudens met problematische schulden gemist. Is het mogelijk om de registratie beter te doen aansluiten op de werkelijkheid, ook omdat het Nationaal actieplan armoedebestrijding handelt over de bestrijding van alle schulden?

Tot slot spreekt mevrouw Noorman zich met nadruk uit tegen het verstrekken van bijstand in natura via voedselbonnen en dergelijke. Een dergelijk systeem zou zij schandalig vinden.

De heer **Mosterd** (CDA) is van opvatting dat de meerwaarde van centrale registratie van schulden en van de Wet op de financiële dienstverlening duidelijk moet worden aangetoond. Bij concrete voorstellen zal hij dat graag beoordelen.

Hij begrijpt dat de schuldhelpverlening in het bestuurlijk overleg met de gemeenten aan de orde komt. Hij gaat ervan uit dat de gemeenten hun verantwoordelijkheid in dezen nemen. Indien het tegendeel mocht blijken, dan is wetgeving een mogelijke optie.

Tot slot acht hij het noodzakelijk dat gemeenten in bepaalde situaties de ruimte krijgen om bijstand in natura te verstrekken, want dat is uiteindelijk in het belang van de betrokken uitkeringsgerechtigden zelf.

De heer **De Ruiter** (SP) geeft aan dat veel gemeenten nu al voor sommige bijstandsgerechtigden de vaste lasten direct aan de betrokken bedrijven overmaken. Dat is ook niet bezwaarlijk. Wel maakt hij met mevrouw Noorman groot bezwaar tegen het verstrekken van bijstand in de vorm van voedselbonnen en dergelijke, want daarmee komt Nederland op een hellend vlak terecht. De PvdA heeft overigens de mogelijkheid om dit in de formatiebesprekingen in te brengen als zijnde een ongewenste aanpassing.

Voorts is hij van mening dat de gemeenten nu te veel vrijheid hebben om onder hun zorgplicht inzake de schuldhelpverlening uit te komen. Het is noodzakelijk om daar een einde aan te maken.

Tot slot krijgt hij graag nog een reactie op zijn voorstel over het vergroten van de aflossingscapaciteit van jongeren.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie) herhaalt zijn zorgen over het functioneren van het gemeentelijke vangnet, want dat blijkt in de praktijk niet op alle plaatsen goed te werken. Ook onderstreept hij het belang van certificering van private schuldhelpverleners. Het stimuleren van initiatieven bij het budgetbeheer voor dak- en thuislozen ziet hij graag ook financieel ingevuld, zeker als ook een startsubsidie wordt verstrekt voor een platform van schuldeisers. Wat wordt overigens onder dat laatste verstaan?

De **staatssecretaris** wenst vast te houden aan de registratie van huishoudens met problematische schulden en een inkomen tot 150% van het minimumloon, aangezien daarmee weliswaar niet iedereen maar wel de belangrijkste groep wordt bereikt. Als dat nu moet worden veranderd, zal het ambitieuze tijdpad niet worden gehaald. Dat laat overigens de mogelijkheid open om in een later stadium het registratiesysteem verder te vervolmaken.

Ten aanzien van het verstrekken van bijstand in natura houdt hij ook vast aan zijn opvatting onder het motto «liever eten dan drank». Deze mogelijkheid zal dan ook in het wetsvoorstel tot wijziging van de Algemene Bijstandwet worden opgenomen. Uiteraard wordt de bijstandsnorm daarbij volledig in acht genomen.

Tot slot releveert hij dat de WSNP voor cliënten met problematische schulden een wettelijke waarborg schept. Het minnelijke traject past volledig binnen de algemene zorgplicht van gemeenten, waarbij gemeenten een grote eigen verantwoordelijkheid hebben. Er wordt nu gewerkt aan een systeem waarmee hun beleid in dezen goed kan worden gevolgd. In het overleg met gemeenten komt de schuldhelpverlening ook aan de orde. Feit is dat thans al nagenoeg sprake is van een landelijke dekking bij het minnelijke traject. Hooguit een paar kleine gemeenten blijven daarbij nog achter, maar er is een stimuleringsregeling in voorbereiding voor het bevorderen van de regionale samenwerking op dit punt.

Deze regeling ziet ook op de samenwerking van sociale diensten in bredere zin.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Hamer

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Nava